

J E L E N K O R.

74. szám.

Pest, szerda september 14.

1836.

Foglalát: Magyar- és Erdélyország (kinevezés; a' m. nemz. tudom. Akademia 5dik nyilvános ülése 's tárgyal; Nógrádi küldöttség gr. Keglevichnél; a' tolnai helytartó beiktatása). Ausztria (a' cs. kir. főleg Prágában sept. 7kén megkoronáztatik). Spanyolország (a' királynevelőaug. 24ki felszólítása a' nemzethez 's a' cortes oct. 24kére összehívására; hírek a' tartományokból, a' christinói és carlosi táborból). Franciaország. Anglia (londoni nagy tűz aug. 30kán; a' Times és Globe O'Connellról; spanyol és portugál hírek; colchesteri zavargás 's a' t.). Schweiz (a' szövetséggyűlés válasza a' francia követhez). Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízállás.

M A G Y A R É S E R D É L Y O R S Z Á G.

Ó cs. kir. fősége a' magy. kir. udv. Kancelláriához auguszt. 18kárul intézett legfensőbb határozata szerint Koritich Ferencz zágrábi kanonokot 's a' kir. bántábla közbirját „Bela-Sztenai U. L. F.“ czimzetes apáttá méltóztatott kinevezni.

Pesten sept. 11kén délelőti 10¹/₂ óráig tartá a' magyar nemz. tudom. Akademia us Pest megye nagyobb ülésteremében 5dik köz vagy nyilvános ülést, melyet szerfölött számos és jeles mindkét nembeli vendégen kívül István cs. kir. főherczeg is kíséretesül mind végiglen magas jelenlétével díszesíteni méltóztatott. E' nemzeti ünnepe szokás szerint m. Teleki József gróf 's akad. elnök deli szerkezetű, rövid de lelkes ömlengésű 's fontos tartalmu beszéddel nyitotta meg, melyben egyéb tudom. előhaladáson kívül főképen azon legfensőbb érdekűt emelé ki, minélfogvást fens. Főherczeg-Nádonk mint egyszersmind a' tudom. Akademia pártfogója hathatós közbenjárta a' nyelvünk törvényhozási méltóságába, mint eredeti, visszaiktattott fels. Fejdelmünk által, más alkotmányos nemzetekéji példája szerint. Erre következett az akad. titoknok előterjesztése a' Társaságnak 1833 nov. 16tól fogva e. f. 1836beli sept. 10keig folytatott munkálkodásiról (ezt lásd mai Társalkodónkban). Ezután Szlemenics Pál r. tag olvasá föl saját nyomos értekezését az eskütársakról. Mire dr. Schedel Ferencz titoknok jeles dolgozatú emlékbeszédét Simai Kristóf l. tagra igen jelesen szavalá el. Továbbá öt rendű szakaszt olvasá el Döbrentei Gábor rendes tag, néhai Berzsényi Dániel r. tag értekezésének „a' magyar 's különösen Vas és Somogyi mezei szorgalom némelly akadályiról“ kivonatban. Erre olvastatott Kölcsey Ferencz rendes tagnak Berzsényi elhunytára írt remek tollu 's gyönyörű alkatu emlékbeszéde. Mind ezt soron kísérenéggy rendű jelentése az Akademiának, Czuczor levéltárnok és segédjegyző által világosan előterjesztve: első t. i. a' nyelvtudomány-osztálynak 1834ben föltett ezen kérdésére; „Mellyek magyar nyelvben a' tiszta gyökök? Számláltassanak elé, mennyire lehet, eredeti jelenségeikkel?“ melyre f. év. martz. 19keig mint határnapig 6 rendű válasz érkezvén be 's illető osztálybeli három tag által megvizsgáltatván, közölök az illy jelmondatu: „Tettben van a' jutalom“ találtatott a' megfőtéshez legközelebbitöknek 's a' 100 aranyat ennek ítélte a' Társaság úgy, hogy e' felelet nyomtatásban is jelenjen meg. Egy másik kéziratot pedig, melynek jelenmondata: Les lauriers ne croissent point heureusement, si le sang et la sueur ne les arrosent“ (v. is borostyán nem tenyészik, ha vér és veríték nem öntözik) egyegy nyomat. Ivért három darab arany tiszteletdíj mellett itélt kiadásra méltónak. Feltöretvén a' szerzők neveit foglaló pecsétés levélké, nyilvánossá lön: hogy az első jutalomra itélt kézirat szerzője Engel József orvos dr. M. Váshelyen; a' másodiké Nagy János szombathelyi megyebeli áld. pap 's akad. lev. tag. — 2dik jelentés a' szinte 1834ben kihirdetett illy philosophiai kérdésre: „Mi haszna 's befolyása lehet még a' lélektudománynak (Psychológiának) mind a' felsőbb mind az alsóbb népsztyályok czélirányos erkölcsi és polgári nevelésére? mit és mennyit kellene ebből a' nemzeti iskolákban is tanítás tárgyaul felvenni?“ szinte a' f. év. martz. 19keig 14 rendbeli pályafelelet jöve, melyek közt az illető osztály három tagjának közegyezése szerint e' jelmondatu: „Fiat artificiosa et accurata ingeniorum et animorum dissectio, ut ex eorum notitia curationum animi praecepta rectius instituantur.“ itéltetett a' 100 arany jutalomra méltónak. Továbbá ezen jelszavú: „A' palliativ javítások nem érnek semmit.“ első tiszteletdíjra ivétől három darab arannyal; 's egy más, melynek jeligeje: A' jutalomvágy szenny, közjó buzdítson előre“ második tiszteletdíjra szinte három arannyal ivétől találtattak érdemesekké. Az illy jelenmondatu pedig: „Longae ambages, sed summa sequar fastigium rerum“ habár nem felelt is kirekesztőleg a' kérdésre, de fölvetett tárgyahez mély belátással 's nagy terjedelmű tudománnyal szólván, ivétől négy arany tiszteletdíj mellett a' philosophiai pályamunkák gyűjteményébe fölvetetett. A' szerzők neveit rejtő pecsétés levélké fölbontatván a' megjutalmazásra méltott munkák íróinak nevei illy sorban tüntek elő: a' 100 arany Hetényi János ekeli ref. papé; az első tiszteletdíj Beke Kristóf veszprémi megyebeli papé; a' másod tiszteletdíj Wargha István nevelő; a' külön-jutalomdíj pedig Moesi Mihály orvos dré. — A' 3dik jelentés az 1836ra lüzött drámai jutalomról, de mivel a' beküldött nyolcz rendű vigjáték közül egy sem felelt meg a' művészet kívánatának, ez által a' 100 arany jutalom ki nem adatott; a' „király Ludason“ czimű mindazáltal, némelly jobb drámai fordulat miatt, dícséretes említésre méltónak itéltetett. — 4dik jelentés volt a' nagy jutalomról, megvizsgálván t. i. a' Társaság hat tudomány-osztálya hivatalos följegyzéseiből a' mult 1835ben kijött magyar könyveket, örömmel vette észre némelly dícséretes elmeműben a' nemzeti tudom. műveltség újabb jeles fejlődését 's azok közül a' kétszáz darab arany jutalmat szavazati többséggel e' köv. cziműnek ítélte: „Arithmetika. Számítás különös jegyekkel; írta Nagy Károly Bécs 1835. az előterjesztett gyám-okoknál fogva. Továbbá dícsérettel említtendőknek ítélte a' Társaság betűrendben: Bajza J. verseit, Fejér György Metaphysikáját 's báró Jósika Miklós Irány és Vázolat czimű munkáját. Ezek után kihirdetett az 1836ban tett új jutalomkérdéseket. A' törvénytudományi ez: „Honnan vette eredetét törvényeinkben az ősi javak elidegenítésének korlátozása? mikép gyakoroltattok az korszakok-ként? 's a' polgári társaságra nézve általában mik voltak annak hasznos és káros következtései, minden oldalról. Jutalma 100 darab arany. A' természettudományi pedig ez: készítettessék bármelly, magyarországi, hozzá kapcsolott tartományokbeli, vagy erdélyi terjedelmes vidék természettudományi leírása. — Jutalma szinte 100 darab arany. — Mindenik osztálybeli pályairás beküldésének változhatlan határnapja, melyben tul semmi

felelet nem fogadtatik el, 1838 martz. 19ke, midőn azt, írójá nevé rejtő pecsétés levélre hivatkozó jelmondatu, a' titoknok veszi által, azon kötéssel, hogy a' kézirat tisztán leírva, lapozva és bekötve küldessék. A' 100 arany jutalom kivül másod, sőt harmad karbelinek találandó felelet is kiadhatatik 's azokért külön jár tiszteletdíj. — E' nyilvános ülési alkalommal osztatott ki nyomtatásban a' „Magy. tud. Társaság Igazgatóságának jelentése a' Társaság 1835beli munkálkodásiról 's pénztára mibenlétéről, — az első mult évi 74 számú Jelenkorunk vázlatban közle az 586 — 7 lapon — a' pénztár állapotja pedig 1835 végén ez: a' m. n. tud. Akademia gyümölcsöző tőke-pénzalapja: 526,543 fr. 43 kr. 's ezenkivül 1198 pengő fr. holtigajánlat (vitalitium) évenként; a' főpénztár bevétele volt 27,095 fr. 35¹/₂ kr. pengő; kiadása: 20,134 fr. 38²/₅ kr. pengő — a' mellék-pénztár (t. i. 1835 január 1je óta a' nyomtatási 's ezzel rokon kiadásokat 's a' könyvek árából származó jövedelmet mellék-pénztár névalatt külön kezeli az ellenőr) bevétele pedig: 7,758 fr. 59 kr. kiadása pedig: 4,601 fr. 45 kr. mindenütt pengőt értve. Ezek után a' m. gróf elnök czélszerű hála-beszéddel az ülést berekeszté, 's midőn mind a' jövet mind menet éljen-kiáltásokkal fogadott István főhgnék osztlás közben ismételve köszönémagyarul az imént tisztelt elnök grófe' nemzeti ünnepmagasítására 's megtisztelésére czélzó megjelentét 's végiglen maradtát, a' főherczeg számos körülálló hallatára tiszta magyar ajkon illy formán von búcsút: Szerfölött sajnálja édes atyám (a' főherczeg-Nádonk) vőn gyöngékedése miatt ez ülésbe nem jöhetett, azonban megvallom, hogy valamint eddig nagyon szép ideám volt a' magyar Akademiáról, úgy igen örvendék, hogy a' mai ülésben azt nem csak kielégítve, hanem fel is mulva tapasztaltam.“ — Eddig az ünnep rajza röviden. Végzáradéka ennek az idén is mint tavaly a' m. Széchenyi István gr. 's akad. másod-elnök adta fényes ebéd volt a' Casino nagy teremében némelly budapesti méltóságosak 's a' m. Akademia Budapesten létező helybeli és vidéki minden rendű tagjai számára, hol a' fels. királyunkért 's fens. nádorunkért 's magas családjaért zengett hódolati áldomásokon kivül, e' nemz. Intézet alapítóiért, elnökeiért, a' mintegy 65 főre menő vendégkoszorú tiszteltebb tagjaiért 's a' magyar Minervánk hívei, francia pezsgővel habzó poharakat ismétézve üritgetének.

Méltatásul említhetni pestbudai magyarjainkról, mikép nem mindnyájan feledék még el, honnan vette nevé Budán a' krisztina városi olly jeles történeti emlékü vérkápolna. A' most f. sept. Sikan is sokan jelentek meg ott hálaképen Istenhöz fohászkodni ama régi idők emlékezetével, midőn 1686 septemb. 21kán eleink 's azok szövetségesi, Buda várát 's ezzel az országot visszafoglalták a' török iga alul. Gasparich Kilit sz. Ferencz-rendi pap e' hazai történeti ünnepre ugyanott az összegyűlt hívekhez igen jól 's igazán szívhöz szólott.

Nógrád vmegye RRei szeretett főispánjokat nm. gróf Keglevich Gábor urat, mint ő fősége által kinevezett kir. kamarai elnököt, 40 tagbul álló fényes küldöttséggel üdvözlék meg Budán folyó h. 7ikén. A' küldöttség vezére első alispán Jankovich Antal ur, szónoka pedig Bekker János alesperes és vadkerti plebánus ur vala. A' főispán, 's illetőleg kamarai elnök ur, a' RRnek ezen szives tiszteledését nagy örömmel fogadta 's a' küldöttségnek igen fényes lakomát adván, ez alatt első poharát főséges koronás fejdelmünkért, mint épen azon nap Prágában koronázott cseh királyért, üritette, valamint azután a' főséges Nádonért, az összes ausztriai házért, 's a' t.

Pest vmegyének mult közgyűlése alkalmával fölolvastatott hg Grassalkovich ajánlata, mellynél fogva az épülő magyar színház belső rendezésére ezer pengő frtot ad. Erre a' RR. ő hgségének ezen játékszm iránti buzgó segedelmezései méltatásaul a' majdan kész színházban egy örökös páholyt határoztak adatni.

Elkésve ugyan de annál részletesebben közlik Tolnábul a' megye ujon kinevezett főispáni helytartójának gróf Esterházy Károly urnak, e' hivatalába Szegzárdon auguszt. Sikan történt igtatását. A' beigtatást előzőtt napon a' megyébe érkezett főispáni helytartót Csapo Dániel első alispán ur több megyebeli taggal Tengeliczen fogadván, délután Szegzárdra átkísérte, mely alkalommal a' helytartó ur kocsija mellett a' megyei katonákon kivül mintegy 40 főből álló nemes lovagcsapat, és 19 hintó nevelte a' menetet. Szegzárdon egyéb tiszteledés: előkészületek közt díszes volt az izraélita községek által fölállított diadal-iv, mely nemzeti színekre vala főtve, ugyan illy zászlókkal ékesítve, és az izraélita vallási szertartásokhoz tartozó, arannyal himzett drága selyem szőnyegekkel bevonva. Ezen kivül a' megye hajdú 's a' báltaszéki polgár-örség fegyverben kiállva várták az érkező helytartót. A' megérkezés alkonyodás felé történt meg a' tolongó sokaság „éljenei“, mozsár-durrogások és két rendű hangszkar verseny-játszása között. Lakába vezetettvén, először is a' tisztikar, azután a' táblalibrák által tisztelteték meg. Vacsora alatt a' megyei irnokok kellemes hatással énekeltek el egy üdvözölő-versezetet; az említett diadal-iv, 's a' megyeház előtti sétakert lámpákkal pompásan lön kivilágítva; a' helytartó ur ablakai alatt pedig hangászat kezdetett, mellynek azonban a' beállott zápor miatt félben kelle

szakadai. Auguszt. Sikán mint beigtatási napon a szomszéd megyei fényes küldöttségek és távolabb vidékekről érkezett számos úri vendégek üdvözölő látogatásai után, midőn az összes gyülekezet templomba mene, a mondott fegyveresek kétszeres sort képeztek tisztelkedésül. Később a gyűlési terembe léptét hosszas örömjaj és éljen követte, melly alatt elfoglalván elnöki székét 's mindenek előtt az esküt magyarul tevén le, egy igaz hazafi kebel sugalta beszéddel szólott a gyülekezethez, mellyre a járásbeli szolgabírák, bevett szokás szerint ülszékén sokszorozott „éljenek“ közt háromszor fölemelvén, ezután először is a megye első alispánja, azután Egyed Antal apát 's ak. tag és végre Bezeredy István főjegyző urak általa KK. és RR. nevében lelkes beszédekkel üdvözöltetett. — Sztankovánszky Imre tiszt. főjegyző pedig a csak mostan elkészült megyeház talpkövének ez alkalomra határozott letételénél, egy ehhez illő előadást tőn. Mind ezen beszédeknek a fölkelési-pénztár költségein kinyomatása, szokás szerint, egy akarattal elhatározott. Még néhány egyéb hivatalos tárgyak fölvétele, 's táblabírák kinevezetése után, a gyűlés szélyeloszlott. — A következő ebéd gazdag és pompás volt; a pezsgő szokatlan mennyiségű (a Haz. és Külf. Tud. levelezője a valódi francia champagneit 1200, 's a magyar pezsgőt 300 füvegre teszi); a lelkes áldomások egymást érték, mellyek folyta alatt az ünnepre készült jeles, nyomatott versek osztatnak ki. Különös említést érdemlenek ezek közt az izraéliták magyar versei. A megye palatájának nagy és 3 kisebb teremében közel 600 személy, ezen kívül egy erre fölkészített más háznál külön a kisebb birtoku nemesség közül 600nál több vett részt a vendégségben. — A fényes pompával töltött napot követő s az idő kedvezetével tiszta egü estén a sétat hely ujjalag kivilágított, hol is négy rendbeli, ugy mint a híres pécsi, bonyhádi, győri és gárdonyi hangászkar egymással vetélkedve mulaták a nagy számú közönséget. Közös volt azon önként terjedő öröm-nyilatkozás, melly ezen nemzeti ünnep alkalmával olly őszintén áradozott.

A magy. kir. udv. Kamara a divény-ujfalvi 30adnál megürrült ellenőrségre Kriedl Adolf pozsonyi tisztelnokot, 's helyébe tisztelnokká Langer Antal practicanst nevezte ki. Hellmann András sz.-rochi 30ados saját kérelmére Grahaczra helyeztetett át 's helyébe Sz.-Rochra Majovinczu György kiskovácsi utlevél-vizsgáló neveztetett ki 30adossá. — Gerlatinich György jeszenovaczi 30ados meghalt. (k. kam. tud.)

Kolozsváratt a folyvást uralkodó choleraában többek közt elhunytak: auguszt. 29ikén Dobay György kormánysszéki concipista és Szentiványi Mihály kormánysszéki r. írnök; továbbá augusztus 30ikán Czirják Antal kir. számvevő tiszt.

A U S Z T R I A.

Ő cs. kir. Főlségének cseh királyá koronázata Prágában a fő székes-egyházban septemb. 7ikén ment véghez. Jelen voltak e' tennél ő főlsége a császárné 's a cs. kir. uralkodó háznak most Prágában levő valamennyi tagjai, — továbbá a szász király és királyné 's az egész diplomatai kar. Koronázás után ő főlsége 's az összegyűlt legfőbb és fő uraságok, a hódolási terembe mentek ünnepélyes bankettre (lakomára), mellynek végével ő főlsége a György-udvar erkélyén mutatkozott meg a tolongó népnek, örömkialtezasok közt.

S P A N Y O L O R S Z Á G.

Az angol és francia lapokban a legellenmondóbb adatok foglaltatnak Gomez táborlatáru. A Morning-Herald ainhoai levelezője hamisolja Espartero állítólagos győzödelmét, mellyet Gomezzen nyertnek mondatik, 's a következő tudósítást vallja igaznak: „Gomez nem hogy megverték, sőt minden akadály nélkül kalandoz Asturián, Galicián és Leon tartományon keresztül kosul. Seregének száma, azokon kívül, kiket mint guerillákat az utzorosakon hátra hagyott, 18 ezer főnél többre megyen 's la Mancha tartománybul a főtáborba érkezett tudósítások szerint, e' tartomány Carlos párti parancsnoka Jara vezér is bír 3 ezer gyaloggal és 700 lovassal. Magányos tudósítások illy fortélyt tulajdonitnak Esparteronak, ki gyakran közöl győzelmi hirdetményeket, hogy t. i. folyvást kisérgeti Gomez egy napi távolságra 's főszedegeli annak hátrahagyott betegeit 's bénáit, kiknek száma midőn 20—30ra megy, azokat, mint valamely véres ütközet után visszamaradt ellenseregelieket Santanderbe küldi. Igy ámitgatja Riberot folytonos győzelmi hírekkel, ki ezeket ismét tovább terjeszli.

A' christinók által Lodosánál megverett Iturralde vezér sorsáru ellenkező újabb tudósítást közlenek a' lapok. E' szerint Iturraldet nem övéi fogták vala el hadi törvényszék elibe állítandólag, (mint mult számunk közlé), hanem ő maga hódolt meg önkényleg vezér-tisztikarostul a' christinóknak Lerinben, vagy mint a' Moniteur jelentí, néhány lovaggal, Valcarlosban. Egyéb elfogott katonája pedig a' győztesek hadsorába állott.

Stuttgarti lapokban foglalt madridi tudósítások szerint aug 23rul, az új spanyol ministerium 40 ezer főbül álló tartalék-sereg gyűjtését határozta el Valladolid, Burgos, Logrono és Miranda tartományokban, hogy a' többi hadsereget is egészen munkáltathassa a' csatamezőn. Ugyane' tudósítások értelmében 50 ezerre menő ujoncz-szedés is rendeltetett, mellynek azonban csak mintegy felére számolhatni, mivel a' szolgálattól ezer fr. váltásárpénz mellett meg szabadulhatni. Ezen fogásos rendszabály által több milliónyi jövedelmet reménylhet a' kormány; a' mire neki nem kevésbé van szüksége, mint a' fegyveres erőre. Egyébiránt st. sebastiani levelek szerint a' britt sereg zsoldjára nézve már legnagyobb részben ki

van elégitve, 's ismét olly jó állapotba helyezve, hogy közötté az inségszülte minden előbbi kicsapongás megszűnt már, mellyek megbüntetése alkalmasint szántsándékos feledségbe jutand.

Toreno gróf szökőleg érkezett Santanderbe, honnan két-ségkivül Angliába vagy Franciaországba hajózánd Cordova aug. 26kán érkezett francia földre, St. Jean Pied de Portba. Utjában 60 lovas kísérte. Valcarlos erősnél következő fölkiáltással fogadta őt a' nép: „halál az árulóra!“ Mint Morillo, Llauder és Zarco del Valle, hihetőleg ő is a' bagneresi fürdőbe utazand, hova Amarillas marq. Castano vezér, Alagon hg 's több más mérsékelt-párti férjju is váratik.

Mindeddig nem érkezett hiteles tudósítás, mellynél fogva a' la Paix és francia National által terjesztett ama' hír valósága bebizonyodnék, hogy Calatrava ministeriumát egy újabb katonazendülés már is megbuktatta 's a' kormányt alrangu tiszték ragadták volna magokhoz; valamint az sem, hogy Isturiz és Toreno fejére jutalom volna kitéve. Azt bizton állíthatni, hogy még a' m. h. 24keig semmi újabb zavargás nem történt Madridban, hol e' napon az igazgató királyné következő fölcsólitást bocsátott a' nemzethez: „A' látszat és azon különös sajátság, melly az utolsó történetekben mutatkozott, azt hiteté el velem, hogy ezek csupán egyes 's magányos érdekek és szenvedélyek által okozott mozgalmak, vagy mesterkedés által fölízgatott de mulékony forrongások. Mig ez volt meggyőződés, addig kötelességemben állott az előbbi rendet föntartanom, 's az országban eszközöndő politikai újításokra nézve azon tervemet követnem mellyet ahoz alkalmazottan terjeszték előtökbe, a' mit közvéleménynek tartottam. Ezt tevén e' pillanatig, 's e' bánásmódot folytatandó is valék, ha végre kívánatokat nyilvánosabban 's általánosb lelkesedéssel nem tudattatok volna. Midőn Andalusia 's Arragonia tartományok a' cadixi constitutio mellett nyilatkoztak: villámsebességgel terjedt e' nagy mozgalom Estremadurán és Galicián keresztül, 's nehéz volt azt az ország fővárosában is elnyomni. Körültem mindenütt nyilvánosult, milly erőszakot kelle magokon tenniök minden vitéz fegyveresimnek, midőn arra kinszerítettének, hogy a' nép kikilobbanásait korlátozzák, a' népét, mellyel ő magok is olly rokon érzetűek valának. — A' dolgok illy helyzeténél fogva meggyőződtem a' nemzeti kívánatrul, 's minthogy új veszélyhozásra ürügyöt keresnem nem lehet, nem is szabad, megesküdtem az 1812ki alkotmányra, 's parancsot adék, hogy ez országsszerte kihirdetessék 's reá megesküdjének. Spanyolok! Én ismérem a' bel- és külföldön e' nevezetes törvénykönyv ellen fölhozott ellenvetéseket. Távol van ez attul, hogy magát alkotmányi tökélypéldánynak hirdetné, sőt inkább az ujjalának magvát 's az ezt eszközöltetés segédssereit foglalja magában. Ezen alkotmány legbuzgóbb pártolói közül is minden józan látásu meg van győződve annak vizsgálói szükségéru, 's magok az azt kihirdetett tartományok is azt nyilvánosították, hogy javításokat ohajtanak benne, mellyekru az e' végre összegyűlendő cortes tanácskozzék. Reméljük, hogy a' cortes figyelme és bölcsesége, mellyet mi e' pillanatban a' nemes munkára fölcsólitunk, folyamathba veendi majd e' szintolly mulhatlan mint élénken ohajtott vizsgálatot. Bizonytal Spanyolok! nem lehet többé szó némelly előjogok (praerogativák) szaporításáru 's a' gyűlölt szabadítékok (privilegiumok) további föntartásáru. A' vizsgálat kitűzött célja a' jó rend 's az ország köz érdeke leend, a' nemzet szükségéru 's azon elvekhez alkalmazottan, mellyek az europai szabadságok alapjait alakítják. Az 1812ki alkotmány tehát ismét alaptörvénye lesz az országnak. Ki csudalkozhatnék azon még most is, hogy az a' ti ohajtatásoknak folyvásti tárgya 's állhatatos ügyekezítetek célja volt? Spanyolok! az 1812ki alkotmány rátok nézve a' nemzeti méltóság és függetlenség emléke. Ti állítottátok föl ezen művet; mellé esküdtetek 's védpajza alatt győzelmek valatok; 's midőn Napoleon sasai megrettentek 's e' szent földru megfutamlának, ez alkotmány ová meg a' kormányt bal esetektül. Sem idő, sem gonoszság, sem politika nem rabolhatja el tőle ezen dicsőséget; 's azon kegyetlen fordulat, mellyet azóta tapasztalátok, nem vala képes eltörülni e' dicső emlékezetet, melly lángbetűkkel van nemes sziveitekbe írva. Az elenyészettnek tartatott mű föléled romjaibul; a' constitutio ismét életbe lép a' csudalkozó világ szemeláttára. Éljen tehát a' constitutio! éljen, hogy a' mostani harcban is győzelmi jelkép lehessen, mint vala keletkezte idejétül fogvást azon szerencsés időkben, midőn Európának megmutatátok, hogy ti a' rágalom-daczára is szeretitek a' constitutiót, 's azt meg is tudjátok őrizni. A' kimenetel nem kétes. Az alkotmány új erőt nyujtand ügyekezíteteknek 's örömet viselteti veletek az áldozatot, mellyet helyzetetek töletek kíván. Hiában kecsgeték magokat szokásuk szerint ellenségink, hogy ezen történetnek bomladozási és egyenellenkedési elemmé kell válnia. Azon kétszeres bajnoki tűz, mellyel ti őket megtámadandjátok, káros tanuságul szolgálend nekik, hogy illy általános lelkesülésnek csak az ő megsemmintetésük lehet célja. Ez az, mit én a' kormányom alatti nagy telkü nemzettől várok. Bizodalmam, mellyet ére nyei 's jelességei támasztanak bennem, határtalan. E' nagy újítás, nemhogy főséges leányom királysékét veszélyeztetné, sőt inkább megerősítendí azt, midőn neki gyámolul a' nép szeretetét, alapul pedig a' constitutiót adandja, melly bár fényes emelkedés volt a' szabadságkor, de egyszersmind a' legfőségesb vonzalomnyilvánítás az akkor fogoly király iránt. Spanyolok! legyen a' politikai törvény, mellyre mi mindnyájan esküszünk, ránk nézve ezentul az egyetértés 's a' legerősb, legszentebb egyesülés zálo-

ga. Erőtek egységtekben áll, 's a' ti erőtektől függ az enyém is. Madrid aug. 21 1836. Maria Christina."

A' cadixi, malagai, sevillai és cordovai egyesült junta a' vámrá nézve, melyet a' malagai junta, alakulása első napjaiban önkényleg 's az angolok nagy örömeire Gibraltárban leszállított, következőket határozott: 1) sem az igazgatás sem a' vámjegyzék nem változik, színtolty kevéssé semmitetnek meg a' jelen beviteli tilalmak is; 2) a' fölkeléshez csatlakozott tartományokban a' dohány ára, a' Cadix tartománybelivel egy leend. — A' cadixi politikai főnök d. Pedro de Urquinaona, aug. 21, 23 és 27re határozá a' cortesválasztást; de a' junták már jó eleve megállapították, hogy semmi más cortest nem ismernek el, mint az 1812ki alkotmány szerint választandót és szerkesztendőt. A' junta egy másik végzeténél fogva hadseregnek kell vala küldetnie az Andalusiát Castiliátul elválasztó despennaperosi szurdokhoz (Engpass), mely a' Madridbul netalán keletkezhető megtámadatásnak ellenálljon. E' hadsereghez kellett volna magokat kapcsolniok az estremadurái és centai sergeknel nélkülözhető önkényteseknek is. A' dékánnak és káptalanak 6 nap alatt 8 ezer kemény pesot kelle szolgáltatni, 's hogy a' fölfegyverzési pénzalap minél jobban szaporíthatassék, eltörölték minden társaságot, 's tőkájöket a' nevezett célra fordították. — A' cadixi junta egy indítványt, mely az 1822ki nov. első végzeményt teljesítőleg egy hazafiúi társaság alakítását sürgeté, 's ezt annálfogva, mivel a' constitutionalis kormány utolsó rendeletei illy társaságokat ellenzenek 's mivel az eféle egyesületek illy időkben sok veszéllyel járnak, félre vetett. Egy másik indítvány, mi szerint a' harangok 's egyéb egyházi és klastromi ingóságok eladatása javasoltaték, szinte félre vettetett, mivel még eddig nem olly szorongatók a' körülmények, hogy a' pénzszerzés e' rendkívüli módjához kellene folyamodni.

A' cortesgyűlést f. évi oct. 24kére hívá össze a' királyné, ama' fentebb közöltük fölszólítás által. A' képviselők napidíjárul (mi az estatuto realnál fogva nem járt, az alkotmány 102ik czikke által pedig a' cortes 2dik ülésében meghatározandó pénzmennyiség ajánlatik minden egyes ülésért) a' cortes fog rendelkezni. Változtatásokat ugyan maga a' constitutio is kíván 8 évvel a' constituto erőbe lépte után; de különösen szükségessé teszik azokat minden más mivel országban is az idő és kívánatok lelke szerint megváltozó körülmények, 's az erkölcsi és politikai tudományosság előhaladása. Addig pedig, míg ezeket Spanyolországban a' cortesgyűlés megteendő, a' királynének aug. 20rul költ határozata azt rendelé, hogy a' sajtótörvényeken kívül, az 1820tól 1823ig hozott törvényszabályok kötelező erőt ne nyerjenek, 's senki által illyessel bírónak ne tekintessenek.

Mihelyt az 1812ki constitutionnak Madridban történt kikiáltásáról a' hir Sevillába és Badajozba érkezett, tüstint föloszlottak az itteni junták. Cadixban pedig a' st. ildefonsoi történetek megtudtakor, noha ez aug. 18án éjjeli tíz óraker volt, nyomban meghuztak minden harangot, a' város egészen kivilágított, 's az utcákon az ezredi hangszok zenéji gyönyörködtek az öröme buzdult népet. De a' dolgok illy kedvező fordulata ellenére is azt végzék, hogy Andalusiának általános fölfegyverzetését ne hagyják félben, mert ennek nem csupán azon célja volt, hogy Madridba vonuljon 's ott az 1812ki alkotmányt (ha már ez előzőleg meg nem történt volna) kikiáltassa, hanem egyszersmind, a' carlosiak ellen táborba szálljon 's a' polgári háborúnak véget szakaszson.

Bayonnei aug. 28 és 29ki tudósítások szerint, lord Hay a' cantabriai tengervidek angolseregiállomásának parancsnoka a' Madridban történtek hírvételével tüstint Londonba küldé Pluto hajót, mely neki az angol kormánytól utasítást hozzon további munkálkodás iránt. A' nevezett hajó aug. 26án érkezvén vissza St. Sebastianba azon parancsot hozá Haynek, hogy a' politikai kérdésekbe ne vegyüljön, hanem egész erejét 's ügyeketét d. Carlos leküzdésére fordítsa. — Villareal guevarai fő táborzállását aug. 25kén Salinasba, 27kén Durangoba tette. — A' portugál sereg visszaindulóban van haza felé, 's aug. 24én Pancorbon keresztül folytatta útját. — Hire szállong, hogy d. Carlos elvette Gomeztól a' vezerséget 's Eliot nevezte ki helyébe, mivel többrendű panaszt hallott amannak munkálattal 's aluszékony létéről. Ugyanezen tudósítások ittrralde vezérrel azt mondják, hogy a' christinokhoz átpártolást alaptalanul fogják rá, mert mindéddig semmi más bizonyost nem tudni róla, mint hogy Sesmanál történt megveretése után, egy ideig lappangnia kelle, hogy az őt kivégezni törekvő nép dühét elkerülhesse.

Az igazgató királyné Monsalud marq. vezérhelyettest estremadurái, Quiroga tábornokot granadai főkapitányságra, Marcilla osztálynokot pedig bajadozi katonai kormányzóságra nevezte ki; Rodil vezérnek pedig nem csak az éjszaki sereg főparancsnokságát adta által, hanem egyszersmind hadminiszterré is tette. — Madridbul 4 ezer fegyveres indult ki Basilio és Arroyoz ellen, ki, Gomeztól különválva, aug. 20kán Valenciába nyomult. — Bordeauxba aug. 29kén délutáni 3 óraker jött telegraphi sürgöny a' középonti hadseregnek egy győzödelméről hozott hirt. Azon osztály t. i. mely a' malagai esetek következtében a' constitutiót Soriában kikiáltotta, Lueno vidékén (a' journ. de Paris szerint Villarluengonál) megtámadá Quilez, Cabrera és Forcadil pártvezérek 10 ezerre menő egyesült sergeit 's két napi csatázás után végre megveré 's elszégyeszté a' carlosiakat, 50 ezer fegyvert, 50 lovat és számtalan pogyászt szedvén el tőlük. Ezen diadal legalább is olly nyomos, mint az Irribarre által nyert. Forcadil a' maradék sereggel Valenciába vonult, ott egy szerzetes-vezérlésű csapatall szövetezendő.

FRANCZIAORSZÁG.

Thiersnek a' ministeriumból kiléptére egy párisi levelező illy észrevételt közöl aug. 26: Thiers ministeriuma nem áll többé; az elbocsátási kérelmek beadattak, 's elfogadtattak. E' pillanat óta Thiers minden előbbi fontosságát elveszté. Thiers a' ministeriumból kitolatván, semmi többé; azt mondják ugyan, hogy a' londoni követséget szándék rá bizni, 's ez reá nézve még sok is. Többnyire a' király meghasonlésa Thiersrel nyomos következtetésű esemény. — Corsica lakosai engedelmet kaptak aláírást nyithatni emlék-állításra Napoleon tiszteletére. Az emlék szülővárosában Ajaccióban-álland. A' király neve az aláírók elejére van tűzve, utána nyomon Orleans hgé. Corsica fótanása e' végre 30. ezer frankot határozott, Szajna megyéé pedig 5000 frankot. — Ott könnyű szép emlékekkel birni, hol közértelem, 's nemzeti lélek illy hathatósan munkál.

Marseillebe egy sereg tánczosné jött Algierből hangászok kíséretében hazájok hangszereivel, 's mutatványokat is ad a' nagy színházban. A' rendőség mindazáltal az erkölcsi illedék miatt kénytelen volt a' tánczok buja-kacérságát némileg korlátozni. —

Az alkudozások a' ministerfordulásban folyvást folynak, 's még mindéddig nem mondhatni meg, meddig fognak még tartani. Az egész kérdés függőben van, 's a' hirlapok még csak messziről sem közelítik, milly sükere 's következménye leend az alkudozásoknak. — A' nápolyi király aug. 28án érkezett Toulonba. Avignonból 29ról azt mondja egy levél, hogy Avignon és Aix közt a' capuai hg egy postaházban összetalálkozott a' királlyal, 's a' két testvér összeölelkezvén teljesen kibékült egymással. — A' Messager azt beszéli csarnok-hireiben, hogy az angol kabinet a' tuileriák kabinetjéhez jegyzéket küldött, melyben egyenesen nyilvánítja, hogy ő az igazgató-királyné kormányát az 1812iki alkotmánnyal együtt elismeri, egyszersmind felszólítja a' francia kormányt, hogy egyenesen, 's kereken nyilatkoztassa ő is ki további terveit, melyeket Spanyolországra nézve követni v. alkalmazni szándéka.

Aug. 31én a' Bon Sens egyik kihordójának koporsója után több ezer ember ment karöltve párosan, kalapjaikat kézben tartva, 's borostyán ágacsákat füzve gomblyukaikba. Másnap ezek közül többet elfogtak, 's azt mondják, hogy tilos hadszer-gyártásra találtak náluk 's jeles mennyiségű lóporra, golyóra, gyilokra.

ANGLIA.

Angliában az ujoncz-fogadás a' britt segédsereg számára folyvást divatoz; több hajó indulóban vala st. Sebastian felé, hova legényseget, 's tiszteket visznek. —

Egy Lissabonban tartózkodó angol azt kérdezte Palmerston lordtól: vajjon, ha ő nemzeti jószágokat veend Portugáliában 's a' kormány ott netalán megváltozik, 's ezen megváltozás az eladott nemzeti jószágokra nézve némi visszahatással leend, vagy azon eladásokat tán meg is semmitendi, az angol kormány fogná e' őt e' szerzett birtokában védelmezni? Palmerston lord azt felelé, hogy ő e' tekintetben nézetit 's véleményét kimondani nem akarja, 's hogy ez ollyan dolog, melyben az említett angol egyedül saját okosságára támaszkodhatván, egyedül saját felelőssége alatt cseleketi azt. —

Aug. 25kén Windsor-Castleben a' király leányának, lady Kennedy Erskinének, Friderik Gordon lorddal ünnepelték egybekelése. Estve nagy ünnepi lakoma volt H. George-hallban. — A' lovagiskolában a' 2ik testőrezred altiszteit 's közlegényeit vendégelték vala meg családostul, a' lakoma főétkei közt díszlett az ő angol roastbeef, és plumpudding. —

Colchesterben nem rég nyugtalan jelenetek fordultanak elő, midőn bizonyos Rouse nevű vasáros portékájának egy része, hátralevő egyházi adója miatt, melyet ő mint dissenter megfizetni vonakodott, nyilvános árverés útján eladatott. Mintegy 400—500 emberből álló népcsoport rögtön megrohaná az árverési biztost, a' földre sujtá 's szétzúzta a' hitvány áron eladott végrehajtási tárgyakat. — A' földközi tengerről jött gőzhajóval Londonba aug. 26án érkeztek tudósítások Gibraltárból aug. 12ről, Cadixből 13ról, Lissabonból 18ról, 's Portobul 19ről. A' cadixi új kormány-junta azt rendelé, hogy az adók a' mostani lábon vétesenek meg folyvást, 's fel is szólíttatnak a' lakosok azok pontos megfizetésire. Ellenben a' madridi kormány változójának kifüzetését, melyek a' fő felügyelőre 's a' papi káptalanra valának intézve, felfüggesztették. A' káptalan tartozott pénztára állapotját két nap alatt kimutatni, 's e' fölött azt is határozták, hogy Gapiria kölcsönjegyei fizetés gyanánt ne fogadtassanak el. — Malagában előlegesen megengedék egy hónapra, hogy brazíliai, kentuckyi és havannahi dohány úgy szinte pamut portékák ugyanazon vám mellett, melyeket az 1812iki alkotmány kiszabott, szállíthatassanak be, mire azonnal több hajóteher vitetett ki Gibraltárból. Sevillában a' káptalan parancsot vett, hogy 12 nap alatt három határidőben 100 ezer piastert fizessen az alkotmányos juntának. Szintezen hajókon Lissabonból 's Portobul irták, hogy Portugáliában (felső-Beirában) részletes migueli mozgások ütöttek ki, de azok, mind itt, mind másutt, hol hasonló kitértének volt, süker nélkül maradtak. A' spanyol dolgok kevés benyomást okoznak Portugáliában. Csak egyetlenegy levél említi, hogy hatalmas párt képeztek, mely az 1820iki alkotmányt szándékozik kikiáltani. Nem hitték, hogy az új tarifa a' kamarákban által fog menni. — Egy portói levél aug. 19ről azt is jelenti, hogy Lissabonból telegraphi sürgöny a' ministerium feloszlását jelenté de az még igen nagy kétség alatt van. A' Herald egy lissaboni levelet közöl, mely szerint Portugália fővárosában már aug. 10én elterjedt a' madridi zen-

dülés híre, Isturiz ministeriuma megbukta, 's hogy Mendizabal ismét a' ministeriumba hivatott, a' népnek az 1812iki constitutio megígértetett, 's végre hogy a' királynét, ki ijedtében Cordova seregéhez akara futni, a' nemzeti őrség erőszakosan visszatartoztatta.

Aug. 30án Londonban olly nagy tűz volt, minőre több év óta nem emlékeznek. A' tűz reggeli 2 órakor ütött ki a' Tooley-utca, és Southwark végén, az új Dukestreet szegletén. Azon magas és széles új épületek, melyeket Wilson és társai (thee- és fűszerárusok) nem rég emeltek, legelőbb gyuladtak meg, 's mielőtt a' főcskendők elérkeztek a' London-híd fölött 's alatt csupa tűz 's lángtengert képeztek. A' tűz olly hirtelen terjedt, hogy Wilson, ki vagyona egy részét meg akarta menteni, alig szabadulhatott meg 's kénytelen volt egész magas ablakból kiugrani; vállát igen megsértette, 's egyik czombját két helyen eltörte. Wilson épületei mögött Dukestreetben egy hosszú sor áruház portékával megtömve kis idő alatt lángmártalék lett. Ettől azon tömérdek, 's rendkívüli költséggel emelt új épületek vetettek lángot, 's egészen elhamvadt. Csak a' puszták külső falak állanak még, belseje nagy parázs tenger 's izzó rom és omladék. — A' part mellett feküdt hajók a' gyuladaskor nagy veszélyben forgottak, minthogy épen apály volt, de szerencsére a' dagály még előbb bekövetkezett, mintsem a' hajókba kapott volna. A' tűz három óraig dühödött, mielőtt az oltószerek valamennyire megigázhattak. Végre csakugyan sikerült meggátolhatni tovább terjedését, 's ez által megmentették egy sor nem messze fekvő áruház, melyekben salitrom, terpetin 's egyéb veszélyes tüzterjesztő anyagok voltak lerakva, mikbe ha bele harapozik a' tűz, félelmes dúrást fogott volna eszközölni. Reggel mintegy 6 órakor annyira hatalmat vettek a' lángokon, hogy a' belső falak beomolván, a' tűz tovább terjedésének gátot vehettek. A' kárt 500 ezer font sterlingre teszik, de a' szomszédok közül sokan azt hiszik, hogy ezen számítás jóval alul van a' valóságon. — A' Times szerint a' csarnokon azon hír terjeng, mikép Palmerston lord hivatalos jelentést vön, hogy Lajos Fülöp a' négyes szövetségtől visszavonulni kívánkozik, mi természetesen élénk levelezésre adott alkalmat az angol és francia kormány közt. — A' M. Chronicle szerint Thiers nem akart beavatkozni Spanyolország ügyébe, hanem csak ollyanféle közmunkálást kívánt, minőt Nagybritannia már rég ajánlott. —

Londonban 1837 jul. végével a' híres nagy, 357 $\frac{1}{2}$ karatot nyomó gyémánt — mely „Nassuk-gyémánt“ név alatt ismeretes, árverés útján fog eladatni. — Irland több részeiben az orange-egyesület ezen új cím alatt „protestans testvérség“ újra összeállott. — A' Times azzal fenyegeti O'Connellt, hogy ha Lyndhurst lord ígért életírásában annak személyes karakterét 's magányos életét fogná megtámadni, a' háboru szövetnekét O'Connell derryaneit 's dublini házaiba fogja vinni, 's általa valamennyi O'Connellt, öregét fiatalat megvilágítani. — A' Globe erre azt válaszolja, hogy O'Connell világosan megmondotta, mikép ő Lyndhurstnak csupán nyilvános életéről fog szólni. — Az angol ministeri whig 's radical lapok kedvezően kezdenek nyilatkozni arról, hogy Spanyolországban az 1812ki alkotmány kikiáltott.

A' M. Herald szerint az elhunyt Rothschild ingó jószágai, melyeket Nagybritanniaiban bírt, törvényes felosztás végett néhány nap előtt vétettek igazgatás alá, 's esküvel erősítették, hogy egy millio font sterling érték alatt vannak. A' végintézet helybenhagyási díja 15 ezer font sterlingre megyen. —

Utóbbi napokban a' kül-ügyi ministeriumból számos hírnök ment el sürgönnyel Villiers britt követhoz Spanyolországba. Valamint nem rég III. Vilmos szobra Dublinban, úgy most III. György is Londonban, némi gonosz pajkosságból megrongáltatott. Aug. 25én reggel t. i. az egész talapot valami fekete higsággal találták bemocskolva. —

SCHWEIZ.

Következő a' schweizi szövetséggyűlés válasza a' francia követ jegyzékére, melyet a' többi Uri, Schwyz és Unterwalden három canton kivételével, mind el fogadott, 's Montebellonak általküldött: — „Schweiz becsülete koczkáztatva lévén azon szökevények által, kik vendégszeretetével visszaéltek, kötelességének tartá eleget tenni a' népjog kívánatának 's a' többi statusok iránti viszonyihoz hiven e' kötelességeit határozó mértékirányaul. A' főhely 's a' cantonok munkássággal és sikerrel nyomozták ki az idegen lázítókat. A' törvény-szolgáltatás és fő rendőrhatalóságok viselete rendes, szabályos volt, 's már eddig is számos, rendhárító idegen szállítaték tul a' határon. Hogy végre a' szövetség-egyetem közrehatásával e' bánásmód erőt nyerjen, a' főhely e' dolgot szövetség-gyűlés elibe vitte. A' szövetséggyűlés ehez képest azon alakban, melyet tanácskozási-megkivánnak, 's a' dolog fontosságához képest hozott is határozást, mellyel fogva a' közzövetségi 's cantoni hatóságok összes és közös munkássága nem sokára meg is vala Schweizot szabadítandó azon idegenektől, kiknek jelenléte belső nyugalomát 's más statusokhoz viszonyait bizonyos lépcsőig háboríthatta volna. E' rendszabály a' népjog szerint tétellett, mellynek elveit Schweiz elismeri 's tiszteli. Kötelezései hű teljesítése egyik lényeges részét teszi a' schweizi becsületnek, mellynek megőrzésében a' szövetség féltékenységgel buzgó. De nem kevesbé kívánja saját jogait is megőrzeni, 's ezek közt névszerint a' vendégszeretés jogát. Schweiz föl-

de mindenha vendégszerető volt; minden szerencsétlenség menedékhelyet talált itt, minden megbukott nagyság, minden megcsalódott remény véd és gyámfődelet, 's gyakran nyugalmat hont is lelt itt. Senkinek sem lehet inkább érdekében, hogy a' becsület e' záloga szeplőtlenül fentartassék, mint Schweiznak magának. Elég is csak saját érdekére mutatni meggyőződésül, hogy semmit el nem mulasztand az idegenekre nézve, nehogy vendégjogával visszaéljenek. Ezt meg is mutatta, mert a' menekvők által font szövénny szétszaggatla. A' főhely, mint organuma azon érzelmeknek, melyek a' szövetséget a' statusokkal egybekötik, 's mellyekkel olly örömet akar jó szomszédi viszonyokban állani, sietett jun. 22ki iratával Franciaországot mind a' tett fölfedezésről, mind a' megkezdett nyomozásról tudósítani. Egész Schweiznak el kelle tehát csudálkoznia, midőn a' főhely barátságos közlésére válaszul olly jegyzéket kapott, mellyben a' szemrehányási hang alig enyhítették azon jóakaró barátság által, mellyet még benne Franciaország Schweiz iránt kimond, 's mellynek őszinte kifejezése azon egyetlen nyelv, mellyhez a' köztársaság ezen hatalmas szomszédja részéről szokott volt. Válaszul azon közlésre, mellyben a' szökevények ellen tett rendszabályok előadattak, kiknek terveit Schweiz csak imént hiusította meg, válaszul azon megkeresésre, hogy segédkezet nyujtson Franciaország a' vétkesek tovább szállítására, a' követ ur jegyzéke azt teszi föl előre, hogy azon biztosítékok, mellyeket Europa Schweiztől vár, pusztá nyilatkozásokra szoríthatatnak. Schweiz mindenek előtt nem várhatta, hogy Franciaország a' némely cantonokban volt összeesküvésekből sérelmet vonand ellene. Mert valóban mind a' törvényszéki, mind az igazgatási úton tett nyomozásokból világosan kisélt, hogy a' fölfedezett összeesküvések egyike sem volt Franciaország ellen intézve, sőt inkább az, hogy Franciaországban voltak megkezdve, hogy az összeesküvések középpontja Paris, 's hogy a' parancsok az összeesküvések titkos bérenczeihez Parisból jönek. Franciaország Montebello hg organuma által a' schweizi rendőrség gyöngye szerkezetének tulajdonítja e' bajt, mellyel szemközt erős igazgatási szerkezetét, haderejét 's hatalmában álló rendőri eszközöket emeli ki. De mikép történt hát, hogy a' cantonokkal a' főhely a' Franciaország által olly szorgalommal kijelölt terveket önmagától fölfedez, hogy nagyszámu vétkeket kiigazított, 's némelyeket a' törvényszékeknek adott által, míg Franciaország a' főbket utól nem érhető 's a' saját keblében lappangó gonosz főforrását föl nem fedezhető? Mikép történhetett, hogy Franciaország néhány száz lengyel fegyveres kitérését 's beütését Schweizba sem nem előzhető sem nem gátolható meg? 's hogy előtől saját határan azon csoport szökevényit vissza nem tartóztathatá, melly Romarino parancsi alatt Szavojába ütött. Ha Schweiz azon idegeneket visszautasítja, kik vétkecsándékaikat irományok által árulák el, nem bánhatik hasonlóan azokkal, kiket csupán azon pusztá gyanu fekszik, hogy terveik, legalább szándékuknál 's reményeiknél fogvást, a' Franciaországban megpróbált merényekkel kapcsolatban vannak. Schweiz az aug. 22ki szövetséggyűlési végzet szerint rendszabályokat tesz azon idegenek ellen, kik tettdelegok által vétkeseknek bizonyulnak be; de rendőrsége soha sem fogja magát gondolatok kinyomozására lealacsonyítani, hogy szándékaikat kifürkésze, 's törvényszékei soha sem fognak pusztá reményeket megbüntetni. Montebello hg. kevére becsüli Schweiz jog-érmelmét, ha azon esetet előre fölteszi, hogy az népjogi kötelezései ellen hibázik. A' schweizi szövetség tettdelegok által bizonyította már be, hogy kötelezéseit ismeri anélkül, hogy emlékeztessék arra, 's hogy be is tölti azokat, anélkül, hogy intessék rá. De szintolylan jól ismeri jogait is. Azt sem engedhetné meg soha, hogy azon szökevényekről, kik Schweizban összeesküsznek, más akarjon ítéletet hozni 's azon türelemnek, mellyet gyakorol, határt szabjon. A' szövetséggyűlés a' respublicai fölség illy sérelmét, önálló 's független statusi jogára 's az egész nép segélyére támaszkodva, határozottan visszautasítaná; Schweiz századok óta becsületének tartotta megérdemleni 's birni Franciaország barátságát; 's buzgótt a' jó egyetértést fen tartani a' két ország közt. Harczlái a' francia zászlók alatt ontották véreket, védelmezték a' francia királyt Meauxban, harczoltak a' tuillériák palotájában, 's Beresina partjain is. A' respublika még ma is azt kívánja, hogy a' kölcsönös barátságos érzelmek ugyan, azon kapcsa álljon fen a' két nemzet közt, 's hizeleg magának, hogy annál több joga van Franciaország jóakaró hajlandóságához, minél elszántabb senkinek barátságát, függetlensége 's önálló statusi méltósága árán megvásárlani. —

E L E G Y H I R.

Bromberg kormánykerület Krzepyszyn nevű helységében jun. 28kán egy olly csudás alaku gyermeket szült az ottani vendégfogadósné, mellynek mindenik kezén 's lábán hat uja volt, szem ellenben csak egy, 's ez homloka közepén; szokott idomu orra helyett pedig vastagon végződő ormánnyal bírt. Egyéb tagja rendes volt. Születése után még két hétig élt.

Gabonaár: sept. 13án Pesten Tiszta buza 113 1/3 — 109 — 93 1/3. Kétszeres 83 1/3 — 73 1/3 — 70. Rozs 58 2/3 — 56 2/3 — 53 1/3. Arpa 58 2/3 — 56 2/3 — 53 1/3. Zab 41 1/3 — 40 — 36 2/3. Kukuricza 100 — 93 1/3 — 86 2/3.

Pénzkelet: sept. 10án: 5 pCtes 103 31/32; — 4 pCtes 100; — 3 pCtes: 74 4/5 1821iki: 138 7/8; — Bankrészevény 1318 1/8.

Duna vizállás: septemb. 11kén 5 4' 9" — 12kén 5' 7" 3" — 13kén 5' 4" 0" 14kén 5' 0" 3"

Ifj. Kilian György

könyvkereskedőnél,

a' váczai-utczában, néhai Feslházban Pesten,
e' következő munkák épen most jelentek-meg és minden hiteles könyv-
kereskedőnél kaphatni.

1.

Magyar gazdasági gyakorlott

Általános-Tanácsadó.

Minden Polgár és Mezeigazda' számára, vagy a' művészetnek akár mely ágában tett felfedezések, javítá-
sok 's tb. gyűjteménye. Szükségben segítőkönyv, magában foglalván: a' legjobb, közönségesen jóvá
hagyott szereknek és tanácslatoknak gyurmáját, a' házi és mezei gazdaság 's több más tárgyak' tárából
a' legnevezeteseb német és francia munkákból: Dingler, Leuchs 's tb. után

össze szedette

NÉMETHY JÓZSEF.

Egy köre metszett tablával

Pesten 1835. Nagy Srt, csinos borítékba kötve 1 ft. 20 kr. p. p.

T a r t a l o m :

Ábrázati korpás szeplő ellenszer. Aczelkeményítés. Agyagnak (égetett) trágyázó ereje. Agyagot a' mintázásra puhán kapni. Allatitaj. Aranyat (elhomályosodtat) megtisztítani. Aranyat ismertető szer. Aranyos betűkkel írni Hennig szerint. Arany-
fájás ellen szerek. Aranyfájás szüntetése. Aranypirosító szer igen olcsó. Aranykészéket szagtalaná tenni. Arteziai kut Fran-
országban. Arteziai kut Perpignan közelében. Arteziai ku-
ciaországban. Bagaria borkészítés titkának fölfedezése. Bagaria-
tak furása. Bagaria borkészítés papír márványozásra. Ba-
bőr készítés módja. Balhamagfőzete papír márványozásra. Ba-
rom hűtő hízaló. Barmokat a' tűzveszélyből kivezető szer. Barom-
keheje ellen szer. Barom itatás. Baromtenyésztés. Beszótt
hust 24 óra alatt készíteni. Binnel sebze. Birsalmát befőzni.
Boltoknak ékességeik. Bor ha kövér vagy vastag. Bor nyulós-
sága es kövérsége ellen szer. Bornak a' hordó ízét es szagát
elvenni. Borokon segíteni, ha megsavanyodtak. Borjukat hí-
zaló új szer. Borjukat legjobb móddal fölnevelni. Borjukat
olcsón fölnevelni. Borjukat tej nélkül fölnevelni. Boroszadák
számára jegyzék. Borsot fiatal becsinálni. Bőr csáválás módja.
Bőrkészítés módja Jemtlandiában. Bőr tisztaságának föntartása.
Bőrt vízzelenségé tevő szer. Bőröket kátránal es korommal
csiszolni. Bőrt vízzelenségé tenni. Burgonya növény virág fes-
terezni. Bőrt vízzelenségé tenni. Burgonya haszna az egésségre
tek. Buzavetésen könnyebbíteni. Burgonya haszna az egésségre
nézve. Champagner, pezsgő bort készíteni. Champagner bor szil-
vából. Champagner buteillák szét durranása ellen szer. Che-
vaból. Champagner készíteni. China fahéj helyett Juribali. Chi-
nia. Cinchonin es piperinje Wutzer gyógyszernek. Cholera
morbus. Cholera rettentő titkának fölfedezése. Corduai fény-
tő viasz. Csatornákat ásní újmód. Csecsemők nehéz fogbujá-
sára szer. Csiperke gombát ecetbe befőzni. Csikószoptató
szoktatás. Csipkerózsabogyót befőzni. Csirkeket fölnevelni. Cso-
daczukor. Csontliszt mint trágya. Csontszén. Csökönys lovon

segíteni. Csó Telegráfok. Czigarró készítés, mely a' havannai
czigarrókkal vetekedik. Cziczeket es moucelineket a' festékek
sérélme nélkül mosni. Czinezmódok. Czinkre új író szer a'
növények es fák jegyzékére. Czitromfávi bálnás. Czukor tisz-
tálása. Czukorból a' szörp kivevése. Dahliák szaporítása a'
gyöki oltás által. Dextrin használata a' karton nyomtatásra.
Dinnyét ecetbebefőzni. Diófalevelnek haszna. Diófát feketére
festeni. Ecetet erőset készíteni. Egereknek használata a' főfá-
jásban Ottó gyógyszer. Egerek es vakondok ellen szer.
Egész kolompér ültetése haszna. Egétes ellen szer. Elfagyott
fákkal bálnás módról. Elfogyott növényeket ismét fölfris-
sítani. Elefánt csontból készült műszerek fejeztése. Elégett
bőrre igen hathatós szer. Eletföntartási tudósítvány. Elyelt
csontok, halszállak könnyű kivevése a' torokból. Emésztési
gyengeség ellen szer. Enyvkészítés. Erczek rosdásodása ellen
szer. Erczes Chameleonnak használata a' fejer ruhák jegyzékére.
Erczjeges csillogó por készítése a' csiriz munkákra. Erdővigá-
lyozás. Esernyők jobbítása. Ezüst allyából finomot készíteni.
Fagyú finomítás rendszabályai. Fagyú gyertya helyébe he-
lyetemet. Fagyú gyertyákat készíteni, melyeket nem kell
tisztogatni. Fagyúolesőt igen nagyot elezeleni. Fákat rövid
idő alatt nagyra növesztetni. Fák ültetésére mint kell a' gödröt
ásní, hogy az ültetmény megfogadjék. Fejer gyertyavilág. Fe-
jőstehenekkel hogy bálnak Farnhamban. Fekete festék porze-
jőstehenekkel. Fenyőmagpálínka. Festékes lág. Festékes
olmacsok készítése. Festő mód szénkátránal. Firaászal bevont
kőnyomatok. Flourenaz velőrost szabálya középpontja. Fogfá-
jás ellen szer. Fokhagymának haszna. Foltok mosásáról kö-
zönségesen. Forrástálító. Forgónyavalyája a' juhoknak. Fős-
kékelése ellen szer a' házak falán. Földet szorító némelly
növényekről. Földi balha ellen szer. Fölfavódott barmon se-

e' kö

Mind
sok'
hagy

(ég
Alla
ism
fáj
olcs
czi
tak
bör
rom
kel
hus
Bo
sá
elv
lal
olc
sz
Bö
Bö
cs
té
ne
vé
m
n
m
t
s
s
d

gítani. Fűszeres ecet a szobák megtisztítására Fűszer. Fű-
vetevők gyomorszelkorsága ellen szer Dütrechettól. Gabona
csirázása ellen. Gabona eltartása Tirolban. Galvánismus
használása sziklák szétszaggatására. Gazdaságos gyertyákat
készíteni. Gazdaság. Gégehektika. Gerényekkel különös
tapasztalat. Gyapju mosásra Amerikai műszer. Gyapju
ringyerongyákat ismét poszténak elhasználni. Gyémánt vigya-
zatban intés. Gyermeknél szem, fül és orrfájás Gyertyamár-
tás. Gyertyaöntés. Gyertyák, melyek leggazdaságosabban
égnék. Gyomorgöres, csuklás s a t. ellen szer. Gyökeczet-
nek új készítés módja. Gyöngytyúk tenyésztés. Gyakorlati
gyógyászat. Gyújtó papir. Gyümölcsfáknak kikerélese idő
előtt. Gyümölcsöt sok ideig frissen eltartani. Gyümölcsfa
mesterkelesék. Gyűrűzésnek a bogysákon tett következményei.
Gőzfürdő egyszerű készülete. Gőzműszer Halles jobbítása szer-
rint. Gőzkazánokon jobbítások. Guaconövény a kigyó hara-
pás és veszettség ellen. Hagymás virágok virágzását siettető
szer. Halak iszapos ízét elvenni. Halas tavak haszna. Halat
béringmódra besózni. Halbesózás. Haltenyésztés. Halcsont
fouatja Bernardiernek. Hangtelegraphia Arnold gyógyásznak.
Hamuzsirt pohánka szalmából készíteni. Hánytató szer a vér-
folyás ellen. Hangyákat kiirtó szer. Hársfahéj készítés módja
(Saf). Hasmenés ellen szer a belek lanyhaságától. Has és
gyomor fájások ellen óv. Házrengés ellen szer. Héringet be-
eczetezni Hernyó ölé. Hernyófalás és hernyó pusztítás. Her-
nyókat egres és ribiszke csemetékről elpusztítani végképpen.
Hernyóknak könnyű lepusztítása. Hév' előhozása technologiai
tárgyakra. Hordókat tisztogatni. Hus szárítás. Hust nagy
haszonnal és minden füst nélkül fölfüstölteni. Husvét és változó
ünnepek. Iró - sajt. Irósvaj készítés Hollandiában. Irósvajat
besózni és avasokat ismét helyrehozni. Irósvajat elromlottat
helyrehozni. Iszapos és megromlott takarmánynak kártekon-
talansága. Izzasztó szer. Juhmélt ellen szer. Juhhimlő
elragadása ellen szer. Juh himlő ellen. Juhok és szarvas mar-
hák fölpuffadása ellen szer. Juhok keringése ellen szer. Kácsa-
tenyésztés. Káforolajszappan. Kalapfestés. Kalapkészítés mű-
vészetnek jobbítása. Káposzta földön bő aratás. Kaucsuk föl-
olvasztása tulajdonairól. Kaucsuk a kéziratok eltételére. Kecske
sajt. Keményítése a gypsnak és alabastromnak képfaragó mun-
kákra és kőmetszésre. Keményítőt, lisztlángot buzából készít-
ni. Kendermagot jól termesztetni. Kenőcs készítése a szoba-
pallók tisztogatására. Kenőcs a kötelek, vásznak, hengerkár-
pitok bémázolására. Kenyérnek ártalmas rézzel, sítése. Ke-
nyérsütésnél a gőz használata pálinkára. Kerti utakat szilár-
don készíteni. Kézi sajtnek Schweizi sajt izit megadni. Keve-
rek a kalapok vízellenessé tevésére. Kézisajt. Kinin használata
a lázban. Koczká műszer. Kolompér. Kolompér sajt. Kolum-
lus tojása Kosz v. rühgyógyítás módja Boileau de Castellan-
nak. Köröm nyavalya a juhoknál. Kősziklák szétszaggató
szer. Kőszvény ellen jó szer a faolaj. Kőszvény okairól fontos
gyanítványok. Kőszvény gyógyszer. Kurosolás vagy kenő feno
orvosság. Kutya rühesség ellen. Lábbelieket vízellenessé tevő
szer. Lámpabelek Lánczid beomlása Manchesterben. Leve-
gő lépcsőt megmérő műszer. Legyeket pusztító szer. Lél-
gyáratról Len és kender fonálnak elkészítése a szövésre
Lenáztatás kő által Lenáztatás folyamvízben. Levesbe való
száraz téstacsínálásról. Levejsajt. Liqueur és aether készi-
téséről Lóleirat Lobelia inflata. Lovakat felényi költséggel
ctetni. Ló és marha abrak főzése, párolása és elvagdálása.
Maillot legirungja vagy mázza. Mákolat tisztító szer. Májusi
vaját télen készíteni. Málnát becsinálni. Málnát késő ősszel
előhozni v. termesztetni. Marha felfavódását hamar megszü-
ntető szer. Marhák fürösztése. Mázolat házakra olesó. Meg-
fagyott tagok gyógyítása. Megyet becsinálni. Megyet bor-
eczetbe becsinálni. Megfeketedett ezüst edények tisztítása.
Meggyult zsirt, vajat eloltani. Megjobbított chemiai és fri-
ctio tűzszerszám. Megjobbított loistállók. Megjobbított pia-
noforte. Még keveset ismeretes szer huséteket és főképen állati
anyagokat, hust, tojatót s t. aff. több időre az elromlástól
megőrizni. Méhek eledele a kukorica szár. Méhek körüli han-
gyák ellen. Méhek kiteleltetése. Méhtenyésztés Buschtól. Me-
legléggeli fűjtató. Melly gyertyák égnék leggazdaságosabban.
Mérges gombák megevése ellen szer. Metsző műszereket a ke-
ményesgök elvesztése nélkül kőszörülni. Mézet többől igen jól
készíteni. Méztisztogatás Menegazztól. Méztisztítására tett

utasítás. Mező lépcsők (Sturtreppe) öntött vasból. Mosdóvíz,
igen jó tulajdonú. Műszer nagy fák áltvitelére. Művészti Ma-
gnesnek új készítés módja. Művészeti világosítás. Napra forgó
virágolaj. Négygyógyszerek. Növény kivonat készítés módja
Hultonnak tűz nélkül. Növény penész. Növény viasz. Nyers
vagy rothadt trágya használatának theoriája. Nyirfalomb (zöld)
az aggott kőszvény ellen. Olajt jó állapotban eltartani, Olesz-
diót befőzni. Olmacsók becizenezése. Óvás a mosónékre nézve
Oxalis crenata, sósakolompér. Ökörszarvat tekenős béka
szinre festeni. Öngyuladásokról. Öntött vasnak sárga rézszint
adni. Öntött vasnak keresztül vágása közönséges fűrészszel.
Ószibarackot befőzni. Palaczkok bepecsételése keverék ké-
szítése. Papir enyvezés puttonyban Raspail és Saigaytól. Pa-
pirt készítő módja de la Gardenak len, kender s t. aff. hulla-
dékából. Parmezán sajtot utánozni. Paszomántoknak (régiek-
nek) elhomályosított fényét ismét megadni Pávatenyésztés.
Percussios gyújtó keveréknek jobb készítés módja. Pióczák hely-
rapásától okoztatott vérfolyás megállítására szer. Pióczák hely-
betésére új műszer. Pióczáknak ismértető jeleiről Pinczének
tulajdonai. Pókhálógyógyszer. Pokolvar. Poridomu hordozható
tej. Posztó ringyerongyákat ismét gyapjura földoldozni s poszt-
ónak elhasználni. Pulykatenyésztés. Puskaszijnak, patrontás-
nak bőrt fénymázolni. Ragacs porcellán és cserépedényre. Ra-
gacs vaskályhák ragasztani Ragacs, melly tűznek víznek
ellent áll. Ragacs Lefebverenek. Ragados nyavalya. Ragya
vagy penész ellen szer. Rendkívüli hőségben tanács a mezei
gazdáknak. Ráspókat (eltompult) megélesíteni. Ribiszket becsi-
nálni Rózsaoajt készíteni. Rum művészeti. Sajtot megjavít-
ni. Sajtesinálóknak tudósítás. Jó sajt készítő módja. Sajtót jól
készíteni. Salamia használata a lovak fölfuvódása ellen. Salátát
készíteni. Sárgabarackot befőzni. Sárgára festeni. Sa-
korán termesztetni. Sörgabarcot befőzni. Sörgára festeni. Sa-
korán borokon segíteni. Selyem és pamut anyagokból a foltokat
kivenni. Sertés hizlalásról. Sertés hizlalás angoly módra. Sónak
haszna a méhtenyésztésben. Sónak igen sokat az ételekből kivenni.
Sósakolompér, Oxalis crenata, Sör eczetezése ellen szer. Sör-
hamisítás. Sörkészítés új módja. Spargát óriási nagyságra ne-
velni. Spárgabogyóval nankint vagy sárgát festeni. Stiltoner
sajtot utánozni. Sülyszem gyuladás. Szalmatetőket tűzelle-
síteni. Szaladok (lábpapucs) az uszásra. Szántásvetés. Szappan
olesó készítés módja különféle állományokból. Szappan pipér
asztali. Szappan főzés. Szél vagy dobkorság ellen szer. Szé-
pen és jólégy gyertyát készíteni. Szemeket jobbitó szer az éjjeli
munkáknál Szilvát becsinálni. Szilvabor készítés módja. Szil-
vát eczetbe befőzni. Szívdobogás ellen szer. Szöllőgerézeket
soká eltartani. Szöllő levél barom etetésre. Szöllő tőke nedve
folyásának megakadályoztatása. Szöllő tőkéknek igen ártalmas
férgéről. Szöllő levél mint barom takarmány. Szörpöt a meleg
férgéről. Szöllő levél besűríteni. Sympathicum ténit készíteni Tar-
ka lángokat a theatrom kivilágosítására előhozni. Teheneket
mikor kell leginkább etetni. Tehén himlőnek mesterséges ké-
szítése. Tehén répa cukor gyártása. Tehénhust besózni. Tej
eltartás. Tergelye (Zömerle, Cobitis barbatula) gödröt hogy
kell készíteni. Termékenységnek nevezetes példája. Törkölynek
használata a barom hizlalásra Trágya. Turósajt. Tusfesték
készítésben a Chinaiak módja. Tükrök tisztogatása Tűzgyula-
daskor barmokat hirtelen szabadító mód. Tűzoltó műszerek job-
bitására javaslat Tűz oltók számára védruha Aldinitól. Új eke.
Új műszer a gyümölcsfák metszésére. Új víz Alaplámpa. Vad-
haszonnak szaporítása. Vakondakokat pusztító szerek. Vál-
tozó láz orvoslása Gassandnak. Vashámorokban a nagy ke-
menczéknek melegített léggeli eledele. Vaskályha (öntött)
Derosnestől. Vasnak elégerséről. Vasragacs készítő mód Mial-
hétől. Vaszmat fejéreni meszes vízzel. Vatták gyároztása.
Veres kezekre szer. Vér folyás szüntető növény por Vérhaszna.
Vesztett kutya harapás. Veszettég ellen jóvá hagyott szer.
Viaszk fejéreni Villámtűz Villámtűznek befolyása az Oeco-
nomiára Villámtűz (fejér). Virágokkali bánás módról, melyek
eladásra valók. Virágos üvegházakat marha istálló gőzzel mele-
gíteni. Víz mérték. Vi-ellenes kenőcs különféle tárgyakra.
Víz festékes rajzra Levöl enyve. Vízpuskák szívócsapja meg-
jobbítása. Zabnak mint ló abraknak kettőztetett erőt adni. Zöld
habot soká és jól eltartani. Zöld trágya. Zöltséget eltenni.
Zsebórák, mellyeken éjszakának idején az órákat láthatni.
Zsuzsók ellen a gabonát, borsót, lenesét óvni stb.

V
Mind
ben,
venni
külö
házi
Ábrá
szem
Arat
szőlő
irós
racz
fölo
tulaj
esser
vésze
erej
tatu
közö
egy
lalm
set
tenn
tiszt
nyu
tani
Bük
Cha
rebo
ban
(aln
tós
tiszt
köz
Dáh
Din
Thu
ism
kor
Fác
Fál
mél
lev
ism

2.

Mezei-, házi- és kerti-

KALENDÁR,

vagy: Az évnek 12 hónapjaira intézett iromány,
mellyből

Mindenki csekély fáradsággal ált tekintheti minden hónapban, mit kellessék a' háznál, kertben, szőlőben, pinczében, a' mezeigazdaságban, réteken, komlósokban 's tb. minden főtárgyak munkáiban elővenni. — A' mezeigazdák, gazdasszonyok, falusi iskolamesterek 's tb. köz hasznokra sok hasznos oktatások czikkeivel

szerkeszté

NÉMETHY JÓZSEF.

Két köre metszett több mint 58 ábrából álló lappal.

Pesten 1835. Nagy 8-rét csinos borítékba kötve 1 ft. 48 kr. p. p.

Tartalom:

366 c z i k k e k b e n ,

különvéve a' gazdagon ellátott konyha, gyümölcsös, ékes vagy virágos kert, meleg-ágyak, szőlő, pincze, házi- és mezei-gazdaság, vadászat és komlótenyésztés körül előadott a' könyvben könnyen felkereshető hónapokénti munkásságok rendszerét.

Ábrázat rendőit elsikkasztani. Almát frissen eltartani. Alvó szemzés. Ananász termesztés. Ananász termesztés más móddal. Aratási visga. Aratóknak igen olcsó egyszerű ital. Asszu szőlő bor v. máslás készítése. Auricula. Auricula lükei. Avas irós vajat megjavítani. Balha ellen szer. Bárány bennaság. Barackfák csipázása. Baromfi nyavalyája. Befagyott ketesőket fölolvasztani. Beteg fákkal bánás. Bornak (megromlott) jó tulajdonát megadni. Bor, ha nagyon v. keveset ánslógos Bor essentiáról tapasztalat. Bor forrás. Bor hamisítás. Bor művészeti. Bor tinctura régi titka. Bornak és pálinkának orvosi ereje. Borokat fiatalokat francia módra ó borokká átalválttatni. Borokat jófél ket bonteillákra lehuzni. Borokat (veres) közönségesen tojat fejeérével szűpíteni. Borjukat nagyobb számmal egy tehen tejvel ugyan azon időben fölnevelni. Borjut meghizlalni. Borjukat hogy nevelik föl Angliában. Bort asztalít édeset csipőset készíteni. Bor pucos. Bort fölfordultat ismét jóvá tenni. Bort igen kelves illatát készíteni. Bort zavarodottat tisztára hozni. Bort lehuzni. Bort szép veresre fősteni Bort nyulósat hamar ismét jóvá tenni. Burnótot mindég frissen tartani. Bűdös húst ismét megehetővé tenni. Bükkfa mint olajfa. Bükkön. Champagniai bor készítés, ártatlan és olcsó alapokból. Champagnert készíteni. Cséplése a' vetni való gabonának. Cserbogár jó szekerkenőt ad. Cserző szer igen hathatós Honunkban. Csótánokat (Schwaben) elpusztítani. Czikla répa. Czidert (alma mustot) készíteni. Czikória kávé használása. Czikre tartós irás vonatok a' növények megjegyzésére irni. Czitálakat tisztára mosni. Czitromfa. Czukor répa ser. Czukorrépból közönséges czukrot készíteni. Czukrot főzni a' becsináltakhoz. Dáhlia könnyű szaporítása. Dáhliaikat törpeket természeteni. Dianyék szabadon termesztéséről. Dohos gabonán segíni. Elettfa, Thuja Orientalis. Elfagyott fiatal fák. Elfagyott szőlőtökeket ismét termékenyvé tenni. Embersejtést (das Wittern) vadászatkor a' vadban elrontani. Erdők hegyeken. Érvágás a' fákön. Fácán husnak mérges tulajdonsága. Fákat az állatoktól óvni. Fákat nagyokat ültetni. Fákat salétromos vízzel szörnyű termékenyvé tenni. Fák elfagyását hátráltató szer. Fakenős. Fák levágására új műszer. Fáknek megkapálása. Fák kalapot ismét feketévé és fényesre fősteni. Fákön növé zuzmát,

mohotkát igen jó móddal elpusztítani. Famalter. Faolaj eltartása. Faoskola. Farkasoktól óvás télen. Fanemeknek különféle meleget szülő ereje. Faviasz. Faviasz Chrisztól. Favirág és gyümölcs lehullása ellen szer. Fegyvert rosdától óvni. Fegyvert sokáig tisztán tartani. Fejérités szabályai. Fejéritő víz. Fejes és kelkáposzta. Fialat fák ültet se. Fialat könnyű borokat szeszesebbekké, és az ó borokhoz hasonlókká tenni. Fimászt forró víz ellenest készíteni. Fokhagyma. Fonalat Isabella színre fősteni. Fölásása a' földnek. Földi balha. Földi egereket és vakondakokat 24 óra alatt elhajtani. Földi gilisztát a' cserepekből kipusztítani. Föld készítés. Fölfordult boron szűpíteni. Fügét elrohadástól óvni. Füstölő eczet. Füstölő gyertyák. Füstölő gyertyákat szikrázókat készíteni. Füstölt húst a' pondréktól óvni. Füstölt húst 48 óra alatt készíteni. Fütő szoba meleg-t sokkal tartósabbá tenni. Füzfát oltani. Gabona 'susók ellen szer. Galamb egyűszoktatás. Gamafü éjszak Amerikában. Gesztenye szesz. Gesztenyek megseült üdő pontját meglátározni. Golyóbis. Göndörökké tenni a' kalap tollakat. Gyapjut Isabella színre fősteni. Gyapjut sárgára fősteni. Gyertya mártás. Gyujtó ficskák készítése módja. Gyümölcsfák fenésedése és egyéféle megromlása ellen szer. Gyümölcsfák között tér héjánja. Gyümölcsfák mellett a' karókat tartóssá tenni. Gyümölcs kiherélése üdő előtt. Gyümölcs leszedése. Gyümölcsfáskertnek idomoztatása. Gyümölcsmagok kikelése. Gyümölcsmagvetés. Hagymák kivétele a' földből. Halakat hamar nagygyá és kövérekké nevelni. Hamisan kitörült irati vonalokat ismét meglátalni. Hangyákat pusztító szer. Hízásítás a' fák nemesítésében. Héjba oltás. Héjjarágot fákát meggyógyítani. Hernyó és más férgek pusztítása. Hernyót, csigát és balhát a' kertben egyszerre elpusztítani. Himlő viszketegsége ellen szer. Hortensziát szaporítani. Harka kifőzés. Hus és halfüstölés. Indigó vizgálat. Indigót vitriol savanyban fölolvasztani. Irós vajat igen hasznosan besózni. Irótoll finomítása. Isabella színre vásznat fősteni. Jácyntusoknak bővebb vizgái. Jácyntusoknak legjobb föld. Jácyntusokat a' télnek minden napjaiban elő hozni. Jegét télen eltenni. Juh, ennek gondviselése és ápolgatása. Kalap tollakat mosni és ismét fodrosokká tenni. Kárfiol. Karton vizgája. Karmasin színre fősteni. Kaschemir kecskék. Kávé jobbitás.

